

HIER
ONY
MUS

Sei
Shōnagon

PADJAMÄRKMED

KLASSIKALISEST JAAPANI KEELEST

TÖLKINUD ALARI ALLIK

TALLINNA ÜLIKOOLI KIRJASTUS

TALLINN 2021

Raamat kuulub Tallinna Ülikooli kirjastuse sarja „Bibliotheca Asiatica“
Sarja kolleegium: Alari Allik (Tallinna Ülikool), Amar Annus (Tartu Ülikool),
Margus Ott (Tallinna Ülikool, Xiameni Ülikool), Rein Raud (Tallinna Ülikool),
Üllar Peterson (Tallinna Ülikool)

Raamat on valminud Eesti Teadusagentuuri rahastatud uurimisprojekti
PRG1206 („Tõlkimine ajaloo, Eesti 1850–2010: tekstid, tegijad, institutsioonid
ja praktikad“) toetusel

Teose ilmumist on toetanud Eesti Kultuurkapitali Hieronymuse sihtkapital

Tõlgitud väljaandest:

Boku Hagitani

Makura no sōshi 1–2

Tōkyō: Shinchōsha 1977

Toimetanud Eva Kolli

Illustreerinud Jarōna Ilo

Kujundanud Mari Kaljuste

Küljendanud Sirje Ratso

© Tõlge eesti keelde ja järelsõna Alari Allik 2021

ISBN 978-9916-4-0001-2 (sari „Hieronymus“)

ISSN 1736-9118 (sari „Bibliotheca Asiatica“)

ISBN 978-9985-58-917-5

Trükikoda Pakett

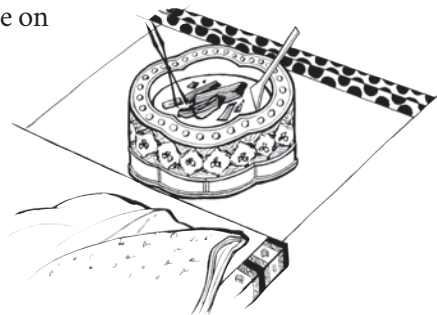
1

Kevadel koidik. Vähehaaval läheb valgemaks, mägede piirjooned muutuvad üha selgemaks ja taevas hõljuvad õhkõrnad lillakad pilvetriibud.

Suvel öö. Täiskuu ilu ei vaja mingit selgitust, kuid pimedus on samamoodi võluv. Tore on vaadata, kuidas jaanimardikad lendavad suurte parvedena sinna-tänna, aga ka see, kuidas üks-kaks põrnikat õrnalt hõõguma süttivad, on äraütlemata armas. Kui vihma sajab, on väga mõnus.

Sügisel õhtuhämarus. Loojuva päikese kiirtes oleksid mägede nõlvad justkui lähemale nihkunud ning liigutav on näha, kuidas varesed otsivad kolme-neljakesi või kahe-kolmekesi ringi lennates endale ööseks ulualust. Mis siis veel rääkida haneparvedest, mis kaugenedes üha väiksemaks ja väiksemaks kahanevad! Kui päike on loojunud, muutub kõrvu kanduv tuulemüha ja putukate sirin erakordselt lummavaks – see on ütlematagi selge.

Talvel varahommik. Kui lund sajab, on loomulikult tore. Lumivalge härmatis on samuti võluv. Tõeline talvehommiku tunne võib tekkida ka siis, kui lund ega härmatist pole, aga on erakordselt külm ning ärgates tehakse kiirustades tuli üles ja kantakse ühest

SÕENÕU

toast teise kuumi söetükke. Kui lõuna kätte jõuab, läheb vähehaaval soojemaks, tuli nõus kustub ja söetükid kattuvad valkja tuhakihiga, mis on üsna ebameeldiv vaatepilt.

2

Ajahetked. Esimene kuu,¹ kolmas kuu, neljas kuu ja viies kuu. Seitsmes, kaheksas ja üheksas kuu. Üheteistkümnes ja kaheteistkümnes kuu. Tegelikult on terve aastaring, kus tähtsamad sündmused ühes aastaagadega vahelduvad, üsna erakordne.

Esimese kuu esimene päev mõjub eriti lummaliselt, kui taevas tundub rahulik ning õhus hõljub õrn uduloor.² Kõik õukondlased pööravad tavapärasest suuremat tähelepanu oma rõivastusele ja näovärvile ning käivad üksteisele pikka iga ja õnne soovides väarikalt ringi, mis on tõesti väga uhke vaatepilt.

Seitsmendal päeval nopitakse lumelaikude vahelt noori võrseid.³ Tore on vaadata, kuidas tähtsad inimesed, kes tavaliselt sedasorti taimedega lähedalt kokku ei puutu, sagivad igal pool ringi ja otsivad värsket rohelist. Kodus elavad daamid,⁴ kes kavatsevad siniratsude rongkäiku⁵ vaatama minna, kaunistavad oma härjakaarikud ja asuvad teele.

Palee läänvärava suurt lävepakku ületades rapub kaarik tihti-peale nii kõvasti, et daamide pead teevad suure jõnksu, ja kes pole valvas, sellel võivad soengut hoidvad ehiskammid juustest välja pudeneda ja puruks minna, mis on nii naljakas, et kõik puhkevad naerma. Vasaku valveposti juures leidub sellistel puhkudel tihti keisri lähikondlaste⁶ seltskondi, kes tinistavad kavala näoga paleevardjate⁷ vibukeeli, et hobuseid ehmatada ja naiste kulul nalja saada. Kui seda kõike ainult kaariku paotatud kardinat vahelt jälgida ning imetleda kaugusest võreseinte varjus mööduvaid

paleeteenistujaid ja teisi õuedaame, tundub rabav, kui hästi nad sellesse „üheksakordsesse lossi“⁸ sobivad, aga kui nendesamade inimeste nägusid kitsastes siseruumides lähemalt uurida, avaneb üsna õõvastav vaatepilt – tükati maha kulunud valge näovärvi alt torkavad silma tõmmud nahalaigud, mis meenutavad sulanud lume vahelt paljastuvald süsimusti mullalappe.

Iga kord, kui hobune perutama hakkab, tõmbud ehmunult kaariku turvalisse sisemusse ning pead oma vaatlused selleks korraks lõpetama.

Kaheksandal päeval kandub kõrvu tavapärasest rohkem kaarikurataste raginat, sest äsja ametikõrgendust saanud sõidavad pidulikult ringi ja võtavad siin-seal peatudes õnnitlusi vastu.

Viieteistkümnendal päeval pärast pööripäeva riisitummi serveerimist on tore vaadata, kuidas kõik daamid peidavad varrukas pudrupulka ja ootavad kavala näoga võimalust mõnele vanem- või nooremõuedaamile salaja vastu kintse virutada,⁹ aga nood kannavad muidugi pidevalt hoolt selle eest, et keegi neid jumalapärast ei tabaks, ning käivad ringi silmad selja taga. See on nii tore, kui keegi daamide jõupingutuste kiuste ikkagi lõpuks pihta saab ning kõik puhkevad üheskoos naerma. Ka see, kuidas kannatanu kaotushäbit punastab, on väga armas.

Kui väimees, kes on äsja abiellunud,¹⁰ sätib end naise vanemate häärberis viibides paleed külastama, võidutseb selles saginas alati üks õuedaamidest, kes tunneb, et on teistest peajagu üle, ning varitseb silmanurgast ühele ja teisele poole piiludes oma võimalust. Ülejäänud õuedaamid näevad noore abielunaise ümber istudes väga hästi, kuidas salaplaani hauduv daam end toa tagumises otsas vembuks valmis sätib, ja nii mõnigi neist ei suuda kuidagi naeru tagasi hoida, kuigi too annab neile meeleheitlikult märku, et nad iga hinna eest tasa oleksid ja teda mingil moel ei reedaks, kusjuures

noor neiu, kellel jagub silmi ainult oma toreda kaasa jaoks, näib istuvat õndsas teadmatuses ja säilitab rahu. Lõpuks astub salasepitseja talle selja tagant ootamatult ligi, lausub võltsi häälega: „Oot-oot, ma võtan selle asja siit jalust ära,“ ja virutab abielunaise juurde kummardudes talle sähvaka vastu tagumikku ning jookseb ise minema. Kõik hakkavad naerma. Mees ei paista seda ka sugugi pahaks panevat ja muigab ühes teistega. Meeldiv on näha, kuidas naine ei näita oma ehmatust välja – tema kimbatust reedab ainult vaevumärgatav puna palgel.

Enamasti piirduvad naised üksteise suskamisega, aga ma olen näinud, kuidas vahel kostitatakse ootamatu hoobiga ka mehi. Huvitav on see, et alati leidub keegi, kes endast välja läheb, lööjat kõva häälega neab ja kurja vannub, kuigi põhjust selleks ju tegelikult pole. Terve palee elu on pea peale pööratud ja isegi kõrgema järgu õukondlased ei hooli sel päeval tavapärasest etiketist.

Kevadisel kohustuste nimistu kinnitamisel¹¹ valitseb keisrilossis ja selle ümbruses suur elevus. Meeldiv on vaadata, kuidas neljanda ja viienda järgu nooremad õukondlased astuvad lumesajus kindlal sammul mööda jäätunud teed, palvekirjad näpus. Lumivalgete juustega vanamehed aga otsivad tuttavatelt toetust, astuvad mõne õuedaami juurde sisse, et ennast nende silmis upitada ja nõnda end otsustajate silmis soodsamas valguses näidata, teadmata, et nii mõnigi noor naine nende lipitsemist seljataga järele aimab ja nende üle avalikult naerab. „Ärge siis unustage mind keisripaarile hea sõnaga meenutada,“ paluvad säherdused vanamehed daamidelt, ning muidugi on kõik hästi, kui sellise sündsusetu koogutamise tulemuseks ongi parem ametikoht, aga kui soovitud edu kõigest hoolimata ei saabu, mõjuvad nad varasemast veelgi haletsusväärsemalt.

Kolmanda kuu kolmandal päeval paistab päike selges taevas eriti eredalt. Nüüd avanevad esimesed virsikuõied ja nõtked pajupuudki

on sel ajal erakordselt kaunid. Pisikesed pehmed pajuurvad meenutavad siidiusside kookoneid, mis on väga armas vaatepilt, aga üleliia pikaks ja paksuks paisudes omandavad urvad veidi eemale-tõukava välimuse. Nauditav on murda kirsipuudelt pikki õites oksi ja asetada neid suurde vaasi. Eriti ilus aga on, kui vaasi kõrval juhtub istet võtma mõni külaline või keisrinna vend, kes oma kirsimustris rüü alusvarrukad elegantselt veidi nähtavale jätab ja innukalt vestlusse asub.

Neljas kuu – pidustuste¹² ajal on kõik nii erakordne. Ülikute¹³ ja lähikondlaste lillad rüüd eristuvad ainult tumeduse või heleduse poolest ning nende alt looklevad välja ühtmoodi valged pikad saba-siilud, mis tekitavad mõnusalt jaheda tunde.

Puude lehed pole veel suviselt lopsakad, igal pool on näha värsket rohelist ja laotus, mida ei varjuta ei kevadine ega sügisene udu-loor, muutub kristallselgeks, ning see loob paratamatult erakordse meeolu.

Kui õhtu varjus tõmbub taevas veidi pilve ja kusagilt kaugelt kandub kõrvu nii vaikset väikekäo vidistamist, et hinge poeb kahtlus, kas see pole mitte meelepete, tekitab lootus, et sul õnnestus tõepoolest esimest korda suvekuulutaja häält tabada, hinges rõõmsat elevust.

Kui pidustuste aeg vähehaaval lähemale jõuab, on äraütlemata tore vaadata, kuidas teenijad kiirustavad teineteisest mööda, kandes õlal tihedalt paberisse mähitud kollakasrohelisi ja sinakaspunaseid kangarulle.¹⁴ Iiristrükis ja ülalt alla mahenevais toonides värvitud rüüd tunduvad sel ajal ilusamad kui tavaliselt.

Nii armas on silmitseda pidustusele suunduvaid tüdrukuid, kelle juuksed on küll kenasti pestud ja soengusse sätitud, aga piduriüü asemel on neil ikka veel seljas argised lasteriided, mille korduvalt üle nõelutud õmblustest turritavad välja lahtised niidiotsad. Nad

sagivad rahutult ringi ja nõuavad pidevalt midagi: „Pane mu sandaalidele uued nõörid!“ ja „Õmble mu kingatallad kinni!“ ega jõua kuidagi ära oodata, millal selle tähtsa rongkäiguga ükskord ometi pihta hakatakse. Kõik need ebaviisakalt koduriietes parvlevad jõnglased sünnivad justkui ümber, kui viimaks oma pidurõivad selga saavad – nüüd kõnnivad nad ehituna mõõdetud sammul ringi justkui budistliku rongkäigu eesotsas lõhnaküünlaid kandvad mungad.

Eriti liigutav on see, kui emad, tädid või vanemad õed püüavad tüdrukutega sammu pidada, jälgivad nende rõivaste seisukorda ja astuvad võimalusel kohe ligi, kui midagi on vaja kiiresti kohendada.

Kui mõni mees on tõsiselt pingutanud selle nimel, et olla koja-teenistuja ametikoha vääriline, aga sel aastal pole tal lootustki ametikõrgendust saada, siis tahaksin kogu südamest, et ta võiks vähemalt uhke sinakasroheline rüü pärast pidustusi endale jätta, kuigi see pole kahjuks damastist nagu ehtsad ametirõivad.¹⁵

3

Sõnad on samad, aga kõla teistsugune – munkade jutt, meeste jutt, naiste jutt.

Lihtrahva kõnes on alati liiga palju sõnu.

4

Küll on kurb, kui vanemad lasevad oma armastatud pojalt mungaks hakata. Inimesed ei pea teda millekski enamaks kui tühipaljaks aistinguvõimetuks puupilpaks, mis on äärmiselt kahetsusväärne. Ta jääb kasinast taimetoidust kiduraks ega saa end kunagi korralikult välja magada. Noor inimene, kes on loomult uudishimulik, ei

saa ju jätta salamisi piilumata tuppa, kust kostab naiste hääli, aga munga puhul peetakse sellist käitumist muidugi täiesti lubamatuks.

Mägiaskedist ravitseja elu paistab olevat veelgi karmim. Kui ta end kurjade vaimude väljaajamisega täiesti ära kurnab ja vahepeal korraks tukkuma jääb, siis on kõik pahased ja hurjutavad: „Ta ei tee muud, kui magab!“ Kui väiklane ja ahistav võib selline nurisemine talle tunduda!

Muidugi oli see kõik niimoodi tükk aeg tagasi. Tänapäeval on elu nähtavasti lihtsamaks läinud.

5

Kui keisrinna pidi peatuma ülemhaldur Narimasa majas,¹⁶ ehitas peremees idapoolse pääsu, mille kaudu kandetool sisse kanti, ümber korralikuks neljasambaliseks väravaks. Õuedaamide kinnised kaarikud sõitsid kohale põhjapoolse sissepääsu kaudu ja keegi meist ei hakanud isegi soengut korda sättima ega oma välimust kohendada, sest olime veendunud, et meid viiakse otse ukse ette ja et me lipsame majja enne, kui valvurid ja muud mehed meid üldse silmata jõuavad, aga kohapeal selgus meie suureks üllatuseks, et sissepääs on suurte beetlipalmipunutistega sõidukite jaoks ikkagi liiga kitsas. Ukseesisele teele rulliti lahti roomatid, et saaksime kaarikutest välja astuda ja end ära määrimata kohale kõndida. Kõik see tekitas muidugi tohutut pahameelt, aga teha polnud midagi. Nähes kõiki neid ülikuid ja madalamaid õukondlasi, kes valveposti juurde kogunesid, et meie kohmakaid toimetusi pealt vaadata, tundsimme end väga kehvasti.

Kui ma toimunust keisrinnale rääkisin, küsis ta naerdes: „Kas te olete ikka kindel, et siin siseruumides teid keegi ei näe? Äkki ei maksaks teil ka siin end nii vabalt tunda?“

„Seda küll, aga siin on kõik meid harjunud nägema täpselt sellisena, nagu me oleme,“ vastasin mina. „Siin mõjuks hoopis see imelikult, kui hakkaksime end siseruumides kuidagi silmatorkavalt üles lööma. Pealegi, kuidas on üldse võimalik, et majas, kus võõrustatakse nii kõrgeid külalisi, pole piisavalt suurt väravat? Kui peremees lõpuks välja ilmub, kavatsen teda sellise möödalaskmise eest veidi tögada.“

Just sel hetkel, kui olin need sõnad lausunud, kostiski eemalt Narimasa hääl: „Lubage tülitada, tõin paar asja, andke need palun edasi“, ning ta ulatas tušialuse ja muud keisrinna tarbeks mõeldud esemed. Ma kasutasin kohe võimalust ja sähvasin: „Nii viletsasse majja pole me kunagi varem sattunud. Huvitav, miks see värav küll nii kitsas peab olema?“ Narimasa naeris ja vastas: „Ega's värava mõõt tohi ületada mehe mõõtu!“ Ma ei jäänud vastust võlgu: „Ometi olen ma kuulnud meestest, kes ehtasid värava kõrgemaks kõigest muust.“

„Oh, kui üllatav!“ ütles Narimasa siira imestusega,¹⁷ „kas te peate tõesti silmas Yu Dingguod?¹⁸ Kui ma omal ajal riigieksamiks õppides vanu ürikuid poleks uurinud, ei oleks ma seda viidet kindlasti osanud märgata. Õnneks olen siiski piisavalt pikalt õpetlaseteed käinud, et mõnele asjale pihta saada.“

„Muuseas, see „tee“, mille käimisest te räägite, pole kah suurem asi,“ ütlesin mina. „Roomatid pandi maha küll, aga nende all oli kõikisugu auke ja ebatasasusi nii palju, et raske oli mitte komistada ja kukkuda.“

„No küllap on maa pideva vihmasaju tõttu veidi konarlikuks muutunud,“ selgitas Narimasa ja lisas ärevalt: „Aga paistab, et teil on peale selle veel mitmeid etteheiteid varuks, nii et lubage mul kiiresti minema tõtata,“ ning astus välja.

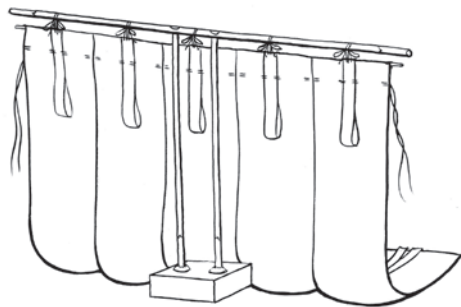
„Mis juhtus?“ küsis keisrinna, „Narimasa paistis olevat hirmus kohkunud.“

„Ei midagi erilist, rääkisin talle, kuidas meie kaarikud sisse ei pääsenud,“ vastasin mina ja läksin oma tuppa.

Peatusin noorte õuedaamidega samas ruumis ja me kõik olime päevasündmustest nii kurnatud, et jäime magama, niipea kui pea patja puudutas. Ööbisime idatiivas, mille läänepoolses galeriis asuvaid eluruume eraldas põhjapoolsest hooneosast lükandsein. Keegi meist ei märganud, et see pole riivis. Peremees Narimasa muidugi teadis, kuidas asjad majas käivad, ja oli selle targu lahti jätnud. Äkitselt kostis tema kummaliselt kähe ja erutatud hää, mis korrutas: „Tohin ma sisse tulla... Tohin ma sisse tulla?“ Ärkasime üles ja nägime, kuidas raamkardina¹⁹ taga kumab jalale asetatud õlilamp. Sosistav Narimasa, kes oli lükandust umbes viie *sun'i*²⁰ jagu paotanud, paistis selgelt kätte. See oli väga naljakas. Peremees, kes endale tavaliselt selliseid seiklusi ei lubanud, sai ilmselt julgust sellest, et keisrinna tema majas ööbis, ja andis oma tunnete vaba voli, mõtlesin ma endamisi, ning kogu olukord muutus sellest veelgi koomilisemaks. Ajasin enda kõrval magava naise üles: „Vaadake! Meil on ebatavaline külaline!“ Daam tõstis pea, et sissepääsu nõudvat meest uurida, ja puhkes kogu südamest naerma.

„Kes seal on?“ küsisin mina. „Kes siis niimoodi kõigi nähes tundeid avaldab?“

„Ei-ei, te saate täiesti valesti aru,“ vastas kohkunud Narimasa, „tuln kõigest majaperemehena ühes asjas nõu pidama.“

RAAMKARDIN

„Kuulge, me rääkisime värava laiendamisest, aga lükanduste laiali sikutamisest juttu polnud,“ ütlesin mina.

„Jajah, just sellest värava-asjast ma rääkida tahtsingi. Tohin ma sisse tulla... Palun, tohin ma sisse tulla,“ korrutas ta edasi.

„Muidugi mitte! Kui vastik!“ naeris naine mu kõrval.

„Oh jumal küll, teie hulgas on ka noori neide,“ ütles Narimasa tema häält kuuldes, sulges piinlikkustundega ukse ja lahkus, aga meie naer ei tahtnud kuidagi vaibuda.

Minu meelest ei tohiks mees, kes on juba ukse avanud, siseneamiseks enam mingil juhul luba küsida, vaid peaks kohe julgelt edasi astuma, sest on naeruväärne lootagi, et leiduks naise, kes vastaksid tema kohatule palvele sõnadega „hea küll, astuge siis edasi“.

Järgmisel hommikul kandsin kogu loo keisrinna ehte. „Ma pole kunagi varem kuulnud, et ta niimoodi käituks. Küllap sundis teda selleks eelmise õhtu sütitav vestlus. Oh, mul on temast isegi natukene kahju. Mida ta küll tundma pidi, kui te ta nii karmilt paika panite,“ naeris ta vahejuhtumist kuuldes.

Kui keisrinna lasi printsess Shūshi teenijatüdrukutele rõivaid valmistada, näitas Narimasa taas kord oma võhiklikkust üles, küsides: „Mis värvi see hõl²¹ küll võiks olla?“ Kõik puhkesid kogu südamest naerma.

Ükskord ütles Narimasa: „Austusväärne keisrinna, teie söögi serveerimiseks tavalise suurusega nõud vististi ei sobi. Parem oleks kasutada tillemaid²² kandikuid ja panna need tillemate aluste peale,“ mille peale mina ütlesin: „Jah, sest nende *tillemate* kandikute kandmine on *hõlstidega* väikestele tüdrukutele kindlasti jõukohasem!“

„No-noh, ei tohi Narimasast niimoodi naerualust teha, nagu oleks ta mõni lihtnimene. Tegu on siiski tõsise mehega, kes proovib anda endast parima,“ ütles keisrinna kaastundlikult, mis liigutas mind südame põhjani.

Kord toodi keset muid toimetusi mulle teade, et ülemhaldur sooviks minuga esimesel võimalusel nelja silma all rääkida. Keisrinna ütles innukalt: „Kangesti tahaks kuulda, millega ta seekord mööda paneb ja kõiki naerutab. Mine kindlasti!“ Läksin Narimasa juurde, kes teatas: „Rääkisin meievahelisest arutelust värava suuruse üle ka kesknõunikule,²³ kes oli teie tähelepanekust erakordselt huvitatud ja uuris, kas võiks leiduda mõni sobilik hetk, kus ta saaks teiega rahulikult vestelda.“ See oligi kõik, mida ta öelda tahtis. Mu süda põksus ärevalt, sest kartsin hirmsasti, et tuleb juttu ka tema öisest külaskäigust, aga õnneks lisas ta ainult: „Astun siis lähemal ajal ühes temaga viivuks läbi,“ ja lahkus.

Kui ma keisrinna juurde tagasi jõudsin, küsis ta kohe: „Mida ta siis ütles?“ Kandsin kõik toimunu sõna-sõnalt ette, mille peale üks õuedaamidest lausus: „See pole nüüd küll sedasorti asi, mille peale õuedaam kiiresti välja kutsuda. Sobilikum oleks olnud möödaminnes lausuda paar sõna siis, kui sa oma toas oled,“ ja naeris südamest. Keisrinna aga selgitas: „Eks ta mõtles, et kui tema silmis erakordselt tähtis inimene kedagi juba kiidab, peab see kiidetu olema samamoodi kõrvust tõstetud ning kibeleb seda uudist silmapilk kuulutama,“ ning rabas mind taas oma erakordse läbinägelikkusega.

6

Palees elas kõrgeauline kass, kellele oli omistatud viies õukondlik järk²⁴ ja austav nimetus Myōbu,²⁵ kuna keiser oli temasse väga kiindunud ja hoolitses isiklikult neljajalgse käekäigu eest.

Kord lonkis Myōbu verandale ja lösutas seal kõigil risti jalus ees, mille peale õuedaam Muma no Myōbu,²⁶ kes pidi tal silma peal hoidma, hurjutas: „Oh, sind paharetti! Marss tupp!“ Kuna kass ei

teinud teist nägugi, vaid põõnas rahulikult päikesepaistes edasi, otsustas Muma kutsuda appi koera: „Okinamaro, kus sa oled? Võta kass kinni!“ Koeravolask ei lasknud seda endale kaks korda öelda ja kihutas kassile sellise hooga kallale, et too hirmunult kardinat taha peitu hüppas.

Keiser, kellele parajasti hommikusööki serveeriti, nägi oma silmaga, kuidas kass söögisaali kargas, ja oli sellest üsna häiritud. Ta võttis väriseva looma sülle, peitis ta oma rüü hõlmade vahele, kutsus kohale kojateenistujad Tadataka ja Narinaka ning teatas: „Andke sellele nurjatule Okinamarole üks korralik keretäis ja pagendage ta kohemaid Koertesaarele!“²⁷ Selle peale jooksid kõik kokku ja hakkasid õnnetule neljajalgsele jahti pidama.²⁸ Õuedaam Muma aga sai keisri käest nahutada: „Kassi eest hakkab nüüdsest hoolitsema keegi teine, sind ei saa enam usaldada!“ ning naine ei ilmunud pärast seda enam kunagi valitseja palge ette.

Koera aeti tükk aega taga, kuni Kosesuu väravavalvurid²⁹ ta viimaks kätte said. „Hirmus kahju,“ kostis õuedaamide suust, „vanasti marssis ta tähtsust täis näoga õukonnas ringi.“

„Jaa, seda küll, kas teie mäletate, kuidas kolmanda kuu kolmandal päeval pani kojaülem³⁰ talle pähe ploomiõitega kaunistatud pajupärja ning kinnitas laudjale imeilusad kirsioksad? Siis ei osanud keegi meist arvata, et ta nii viletsa otsa leiab,“ oldi koera kurva käekäigu pärast mures: „Oh kui armsasti ta söögi ajal oma nina meie poole sirutas ja ootas, et keegi talle mõne palukese viskaks, heldus, kui kurb see kõik on!“

Kui kolm-neli päeva mööda läks, kostis õhtupoolikul korraga kuskilt hirmsat ulgumist, mille peale kõik ümbruskonna koerad jooksid kokku uudistama, miks üks nende kaaslastest nii südantlõhestavat kisa tõstab. Abiruumide koristaja tormas ummisjalu sisse ja hüüdis: „Taevane arm, kojateenistujad peksavad koera! Löövad ta

veel maha! Eks nad ajasid koera pagendusse, aga too lonkis omapäi tagasi, nii et nad otsustasid talle korraliku keretäie anda.“

Süda tõmbus ängistusest kokku – ulguja oligi Okinamaro! Keegi teadis, et nuhtlejad on Tadataka ja Sanefusa, ning me saatsime kellegi koerale appi, aga siis jäi ulgumine järsku järele. Mõne aja pärast kuulsime, et koer on hinge heitnud ja tema korjus värava taha visatud.

Õhtul olime kõik murest murtud, kui korraga tuigerdas hoovi üks üleni paistes ja porine koer, keda värisevad jalad vaevu kandsid. On see tõesti Okinamaro? Kes muu võiks sellisel hilisel tunnil siin ringi hulkuda? „Okinamaro!“ kutsusime koera, aga tema ei teinud kuulmagi. Ühed olid kindlad, et see on tema, teised jälle ajasid vastu, et mitte. „Kutsuge õuedaam Ukon, tema tunneb kindlasti koera ära,“ ütles kõrgeausus. Tegimegi nii, ja kui daam viimaks kohale jõudis, näitas keisrinna talle koera ja päris: „On see siis Okinamaro või mitte?“

Ukon vastas: „Välimus on kahtlemata sarnane, aga raske on öelda – ta on nii viletsas seisus. Okinamaro jooksis alati rõõmsalt kohale, kui keegi teda kas või korra nimepidi kutsus, aga see loom ei tee teist nägugi. Paistab, et see on ikka keegi teine. Kuuldavasti löödi Okinamaro maha ja korjus visati minema – kuidas saakski tal ikka veel eluvaim sees olla, pärast seda, kui kaks täisjõus meest on ta läbi nüpeldanud?“ Seda kuuldes süvenes tema kõrgeaususe kurbus veelgi.

Kui pimedaks läks, andsime talle veidi süüa, aga kuna ta palukestki suhu ei võtnud ja kuna meile kõigile hakkas vähehaaval tunduma, et tegu on vist tõesti hoopis teise koeraga, jätsime ta viimaks rahule.

Kui tema kõrgeausus päikesetõusu ajal oma auväärt juukseid kammis ja nägu allikaveega kastis, oli minu ülesandeks hommikuste

toimetuste ajal peeglit hoida. Märkasin korraga silmanurgast, kuidas seesama koer ikka veel eemal samba vastas kõssitab. Mõtlesin endamisi: „Küll on kurb, et Okinamaro eile nii hirmsasti kere peale sai! Olevat teine lausa hinge heitnud. Mine võta kinni, kellena ta küll ümber sündis ja kuskohas ta küll praegu ringi hulgub? Tema piinad olid ju hirmsad.“

Koer löi üle kere värisema ja paistis, nagu voolaksid ta silmist pisarad, mis üllatas mind südame põhjani. „Ah või nii! See koer on siis ikkagi Okinamaro. Küllap arvas ta eile õhtul, et peab iga hinna eest kedagi teist teesklema,“ mõtlesin ma endamisi ja olin väga liigutatud koera harukordsest käitumisest. Panin peegli käest ja pöördusin looma poole: „Sa oled ju Okinamaro, eks ole?“ Koer viskas selili, käpad taeva poole, ja haugatas reipalt. Keisrinna puhkes tahtmatult naerma. Ta lasi kutsuda Ukoni ja rääkis talle kogu loo ära, mille peale kõik kergendusest heleda häälega naerma puhkesid, kuni meie rõõmus rõkkamine kandus ka keisri kõrvu, kes tuli isiklikult uurima, mis on juhtunud.

Ta lausus: „Kes oleks osanud arvata, et üks tühipaljas peni on sellisteks suurteks tunneteks võimeline!“ ja puhkes koos teistega naerma. Ka keisri lähikondsete hulka kuuluvad õuedaamid tulid meie juurde. Kui me kõik üheskoos koera kutsusime, ajas ta end viimaks jalgele ja hakkas meie poole astuma. „Nägu on tal hirmus paistes,“ ütlesin mina, „ja nende haavadega tuleks kiiresti midagi ette võtta.“

„Nüüd paljastasid sa lõpuks oma tõelised tunded selle peni vastu,“ õrritasid teised.

Tadataka kuulis suures söögisaalis toimetades meie avastusest ja uuris: „On see tõesti tema? Tahaksin talle pilgu peale visata.“ Mina olin ehmunud: „Oh, kui hirmus! Teatage talle kohemaid, et see on üks teine koer,“ ja saatsin käskjala kojateenistuja juurde.

Tadataka ütles: „Tehke, mis tahate, lõpuks leiame ta ikkagi üles. Te ei saa teda igavesti peita!“³¹

Lõpuks vabastati Okinamaro siiski süüst ja ta sai pöörduda tagasi oma endise elu juurde. See, kuidas ta niutsudes ja värisedes abiotsivalt mulle otsa vaatas, jäi mulle meelde kui üks elu erakordsemaid hetki. Et inimene puhkeb liigutusest nutma, kui tema vastu kaastunnet üles näidatakse, on ju üsna tavaline, aga kes oleks võinud arvata, et koergi on selleks võimeline.

7

Esimese kuu esimene ja kolmanda kuu kolmas³² olgu päikese-
paistelised ja tüüned, viienda kuu viies aga terve päev pilvine. Seits-
menda kuu seitsmendal võib päev olla pilvine, aga õhtul säragu
taevas kuu ja kõik tähed olgu selgelt nähtavad.

Üheksanda kuu üheksandal võiks koidikust saati tibutada, ja
krüsanteemidel pärlendagu kaste. Puuvillane kate, mis on lõhnas-
tumiseks õitele asetatud, tõmbub siis läbimärjaks ja selle aroom
kandub kõikjale. Kui valgemaks läheb, jääb sadu järele, aga ilm on
endiselt pilves, nii et kogu aeg on tunne, nagu võiks iga hetk veel
üks vihmaabin tulla.

8

Tänapidustus³³ on erakordselt meeliülendav. Uhke on vaadata, kui-
das pikkades looklevates sabarüüdes õukondlased näoga keisri poole
seisavad. Seejärel teevad nad tänu väljendamiseks paar pidulikku
tantsuliigutust – kummardavad ning hõljutavad oma varrukaid
vasakule ja paremale.

Ajutise palee idakülge nimetatakse põhjapoolseks valvepostiks.³⁴ Selle kõrval kasvab tohtu kõrge pirnipuu, mille puhul me püüdsime ära arvata, mitme mehe pikkune see küll võiks olla.

Kord ütles keskpealiku kohusetäitja Narinobu: „Mis oleks, kui raiuksime selle juure kohalt raksti maha ja valmistaksime suurtest okstest tollele hiiglase mõõtu õpetaja Jōchōle temaväärilise lehviku?“ Tükk aega hiljem, kui Jōchō sai Fujiwara suguvõsale kuuluva Yamashina templi ülevaatajaks, osales tema ametisse nimetamise rituaalil paleevardjate ridades ka seesama keskpealiku kohusetäitja, ning meile mõlemale paistis, et oma kõrgemate puukontsadega sandaalides mõjus munk kõigi teiste kohal kõrgudes

üsna hirmuäratavalt. Pärast Jōchō lahkumist ütlesin keskpealikule: „Täna oleks see suur lehvik talle küll kenasti kätte passinud,“ ja tema vastas naerdes: „Sina ei unusta ka midagi.“

Kes iganes ütles: „Pikk rüü Jōchōt ei kata ja lühike rüü jääb Sukuse no Kimi jaoks pikaks“, sai asjadest hästi aru.

KÕRGED PUUSANDAALID